

Regeringens proposition

2004/05:174

En kompletterande övergångsbestämmelse till
försäkringsavtalslagen

Prop.
2004/05:174

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 juni 2005

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen beslutade den 16 februari 2005 att anta regeringens förslag till ny försäkringsavtalslag (2005:104). Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2006.

Lagen skall enligt de nuvarande övergångsbestämmelserna bara tillämpas på kollektivavtalsgrundade försäkringar om vilka avtal har ingåtts efter lagens ikraftträdande eller som har förnyats därefter. Vid lagens tillkomst förväntades det nämligen att berörda parter skulle förnya de kollektivavtalsgrundade försäkringar som man vill skall falla under den nya lagen. Enligt vad som därefter har framhållits från berörda intressenter (parterna på arbetsmarknaden och de försäkringsbolag som meddelar kollektivavtalsgrundade försäkringar) är det dock ett omständligt förfarande att förnya försäkringarna på det sätt som övergångsbestämmelsen förutsätter, samtidigt som det anses angeläget att den nya lagen blir tillämplig snarast.

I denna proposition föreslår regeringen en kompletterande övergångsbestämmelse, som innebär att lagen i stället direkt skall tillämpas på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar. Därmed uppnås alltså en ordning som är mera praktisk för parterna och säkerställs ett snabbare ikraftträdande av lagen för denna typ av försäkringar.

Innehållsförteckning

Prop. 2004/05:174

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	En kompletterande övergångsbestämmelse införs	5
5	Författningskommentar	7
Bilaga 1 Remissmöte		8
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 juni 2005.....		9

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:174

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104).

2 Förslag till lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104)

Prop. 2004/05:174

Härigenom föreskrivs i fråga om övergångsbestämmelserna till försäkringsavtalslagen (2005:104)

dels att 2 skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny punkt, 10, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. För försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet och inte förnyats därefter (äldre försäkringar) gäller äldre bestämmelser, om inte annat följer av 3–9. Har förnyelse skett efter ikraftträdandet, gäller den nya lagen.

Föreslagen lydelse

2. För försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet och inte förnyats därefter (äldre försäkringar) gäller äldre bestämmelser, om inte annat följer av 3–10. Har förnyelse skett efter ikraftträdandet, gäller den nya lagen.

10. Lagen tillämpas på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar, med de undantag som anges i det följande.

I fråga om förfoganden som har gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre rätt. Detsamma gäller i fråga om förhållandet till borgenärerna, när ett beslut om utmätning, konkurs eller offentligt ackord har meddelats före ikraftträdandet. Likaså gäller att en äldre livförsäkring inte får utmätas med stöd av 15 kap. 3 §, om den skulle ha undantagits från utmätning enligt 116 § första stycket lagen (1927:77) om försäkringsavtal.

I fråga om försäkringsfall som har inträffat före ikraftträdandet tillämpas äldre rätt.

Riksdagen beslutade den 16 februari 2005 att anta regeringens förslag till en ny försäkringsavtalslag (prop. 2003/04:150, bet. 2004/05:LU4, rskr. 2004/05:160, SFS 2005:104). Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2006. I denna proposition föreslår regeringen en ändring i övergångsreglerna till lagen.

Vid riksdagens behandling av propositionen om en ny försäkringsavtalslag inkom till lagutskottet en framställan från Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen i Sverige m.fl. organisationer och försäkringsbolag där det begärdes att det i övergångsreglerna infördes en möjlighet att få den nya lagen direkt tillämplig på redan tecknade försäkringsavtal som grundas på kollektivavtal och som löper tills vidare. Lagutskottet konstaterade att frågan krävde ytterligare beredningsarbete och att det fick ankomma på regeringen att närmare analysera den och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag (ang. bet. s. 27).

Vidare gav försäkringsbolagen AFA och Alecta i april 2005 in en framställan till Justitiedepartementet som också tog upp frågan om ändrade övergångsregler, med syfte att få den nya lagen tillämplig på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar.

I Justitiedepartementet utarbetades en diskussionspromemoria om frågan, som behandlades vid ett möte med berörda organisationer och försäkringsbolag i april 2005. Vid ett remissmöte i maj samma år fick organisationerna och bolagen tillfälle att lämna synpunkter på en promemoria med utkast till proposition. Promemoriorna finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2005/3528/L2). En förteckning över organisationerna och bolagen finns i *bilaga 1*.

Regeringens förslag innebär att det i övergångsreglerna till försäkringsavtalslagen införs en punkt som i sak överensstämmer med övergångsregleringen till lagen (2005:106) om statliga grupplivförsäkringar. Frågan får anses vara av enkel beskaffenhet. Sistnämnda övergångsbestämmelse har dessutom efter granskning av Lagrådet i huvudsak utformats enligt Lagrådets förslag. Mot denna bakgrund har regeringen gjort bedömningen att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse, och regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över förslaget.

4 En kompletterande övergångsbestämmelse införs

<p>Regeringens förslag: Den nya försäkringsavtalslagen skall tillämpas på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar.</p>
--

Förslaget i promemorian med utkast till proposition överensstämmer med regeringens förslag.

Deltagarna vid remissmötet har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En huvudprincip i fråga om lagstiftning av sådan typ som försäkringsavtalslagen är att ny lag bör tillämpas bara på avtal som har ingåtts efter lagens ikraftträdande. Denna grundsats

har blivit avgörande för övergångsbestämmelserna till försäkringsavtalslagen när det gäller skadeförsäkringar – både individuella och kollektiva. Beträffande skadeförsäkringar avtalade före år 2006 och som inte har förnyats därefter (äldre försäkringar) tillämpas alltså äldre regler. I fråga om personförsäkringar, som ofta sluts på längre tid, har hänsyn tagits till att det – med en motsvarande regel som för skadeförsäkringar – skulle dröja länge innan reformen slår igenom. Det har därför ansetts rimligt att anlägga en delvis annan syn på äldre avtal om personförsäkring när det har särskild vikt från konsumentsynpunkt att de nya reglerna snarast blir tillämpliga.

Övergångsbestämmelserna innehåller i enlighet med detta i fråga om personförsäkring en rad undantag från huvudprincipen om att äldre bestämmelser skall tillämpas på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Sålunda har försäkringsbolagets skyldighet att lämna information enligt den nya lagen ansetts böra inträda i och med ikraftträdandet (punkt 3). Den nya lagens bestämmelser om begränsning av försäkringsbolagets ansvar skall tillämpas på äldre personförsäkringar, om tillämpningen av äldre rätt skulle leda till ett resultat som är uppenbart oskäligt (punkt 4). I fråga om premien gäller den nya lagen i princip när premien skall betalas efter ikraftträdandet (punkt 5). Beträffande förfoganden över försäkringen skall den nya lagen tillämpas om förfogandet sker efter ikraftträdandet (punkt 6). Vad angår skydd mot borgenärer blir den nya lagen på samma sätt tillämplig om ett beslut om utmätning, konkurs eller offentligt ackord meddelas efter ikraftträdandet, något som dock inte får leda till minskat skydd för äldre livförsäkringar som är undantagna från utmätning enligt 1927 års lag om försäkringsavtal (punkt 7). Bestämmelserna om reglering av försäkringsfall och regressrätt i den nya lagen skall tillämpas på äldre personförsäkringar om ett försäkringsfall inträffar efter ikraftträdandet, medan det i fråga om meddelanden om uppsägning eller vägran att teckna eller förnya en försäkring blir avgörande när meddelandet har avsänts (punkt 8).

Den nya lagen innehåller inte några särskilda övergångsbestämmelser om kollektiv försäkring. Vid lagens tillkomst förväntades det att försäkringsbolagen skulle ha så god tid på sig att anpassa sig till lagen efter ett riksdagsbeslut att avtal om sådan försäkring i allmänhet skulle kunna förnyas med ändrade villkor före ikraftträdandet. Om ett avtal om grupp-försäkring eller kollektivavtalsgrundad försäkring inte skulle förnyas före ikraftträdandet, ansågs det att övergångsreglerna för individuell försäkring kunde tillämpas direkt eller analogt.

Kollektivavtalsgrundade försäkringar är normalt tillsvidareförsäkringar, och många av dem som löper i dag har tecknats vid 1970-talets början eller ännu tidigare. Enligt vad som har framhållits från berörda parter (parterna på arbetsmarknaden och försäkringsbolag som meddelar kollektivavtalsgrundade försäkringar) vid riksdagsbehandlingen av propositionen om en ny försäkringsavtalslag är det ett omständligt och därmed kostsamt förfarande att förnya dem på det sätt som övergångsbestämmelserna förutsätter. Samtidigt anser de angivna intressenterna att det är angeläget att den nya lagen snarast blir tillämplig på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar; den nya lagen bör därför gälla också dessa försäkringar.

Regeringen kan konstatera att en sådan ordning inte bara innebär en praktisk fördel för parterna utan också säkerställer att den nya lagen träder i kraft snabbare. Det framstår därför som lämpligt att övergångsbestämmelserna till försäkringsavtalslagen nu kompletteras med en bestämmelse som innebär att lagen blir tillämplig också på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar. Regleringen bör i sak utformas på samma sätt som övergångsregleringen till lagen (2005:106) om statliga grupplivförsäkringar, där motsvarande överväganden redan har gjorts. Det kan tilläggas att någon liknande övergångsordning inte är motiverad för grupp-försäkringarnas del.

Förslaget om en kompletterande övergångsbestämmelse innebär inga kostnader för det allmänna. Däremot kommer, som framgått, kostnaderna för de parter som har slutit kollektivavtalen att begränsas i jämförelse med vad som skulle gälla om lagändringen inte görs. Detsamma gäller kostnaderna för de organ som administrerar försäkringarna och de försäkringsbolag som har meddelat dem.

5 Författningskommentar

10. Lagen tillämpas på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar, med de undantag som anges i det följande.

I fråga om förfoganden som har gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre rätt. Detsamma gäller i fråga om förhållandet till borgenärerna, när ett beslut om utmätning, konkurs eller offentligt ackord har meddelats före ikraftträdandet. Likaså gäller att en äldre livförsäkring inte får utmätas med stöd av 15 kap. 3 §, om den skulle ha undantagits från utmätning enligt 116 § första stycket lagen (1927:77) om försäkringsavtal.

I fråga om försäkringsfall som har inträffat före ikraftträdandet tillämpas äldre rätt.

Punkten har delvis utformats efter mönster av övergångsbestämmelserna till lagen (2005:106) om statliga grupplivförsäkringar.

Enligt *första stycket* skall den nya försäkringsavtalslagen tillämpas också på äldre kollektivavtalsgrundade försäkringar, med vissa undantag som anges i andra och tredje styckena.

Av *första meningen i andra stycket* framgår att ett förfogande över en personförsäkring i alla avseenden skall bedömas enligt den lag som gäller då förfogandet företas. Förfoganden som har företagits före lagens ikraftträdande skall alltså bedömas enligt äldre rätt, förfoganden som sker därefter enligt den nya lagen.

Enligt *andra meningen* skall äldre rätt gälla i fråga om vissa beslut om förhållandet till borgenärerna som har fattats före ikraftträdandet. Den *tredje meningen* innebär att en äldre försäkring inte får utmätas med stöd av 15 kap. 3 §, om den hade varit undantagen från utmätning enligt 116 § första stycket i 1927 års lag om försäkringsavtal.

Av *tredje stycket* framgår att äldre rätt skall tillämpas i fråga om försäkringsfall som har inträffat före ikraftträdandet.

Remissmöte

Prop. 2004/05:174

Bilaga 1

Till remissmötet i Justitiedepartementet hade inbjudits Sveriges Kommuner och Landsting, Landsorganisationen i Sverige, Svenskt Näringsliv, Förhandling- och samverkansrådet PTK, Sveriges Försäkringsförbund, AFA, Alecta, AMF Pension, Förenade Liv, KPA och Skandia.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 juni 2005

Närvarande: statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2004/05:174 En kompletterande övergångsbestämmelse till försäkringsavtalslagen.